

Motion till riksdagen

1988/89: A428

av Axel Andersson m. fl. (s)

Regionalpolitiska åtgärder i Gävleborgs län

Sverige har under de senaste åren haft en mycket positiv ekonomisk utveckling. Tillväxten har varit god. Statsbudgeten är i balans och arbetslösheten har sjunkit till rekordlåg nivå.

Denna positiva utveckling har också kommit skogslänen till del, med minskad arbetslöshet och ökad sysselsättning som följd. Samtidigt har den alltmer påtagliga arbetskraftsbristen inneburit att de regionala skillnaderna har skärpts. Inför 1990-talet pekar mycket på en allt skarpare konflikt mellan södra och norra Sverige.

Bristen på arbetskraft och då framför allt ungdomar i landets regionalpolitiskt starkaste områden hotar att ytterligare dra bort mänskliga resurser från skogslänen.

Utvecklingen hittills under 1980-talet visar på problem som ytterligare kan fördjupas under 1990-talet. I ett län som Gävleborg har den genomgripande strukturomvandlingen (främst inom stål- men också inom pappersmasse- och träindustrin) lett till att ca 10000 arbetstillfällen försvunnit från dessa sektorer. Utvecklingen är likartad i flertalet av skogslänen.

Bortfallet av dessa arbetstillfällen har lett till en befolkningsminskning, som för Gävleborgs län legat på ca 1000 personer per år hittills under 1980-talet. Det är först under 1988 som trenden har brutits. Detta är dock inte i första hand en effekt av ekonomisk tillväxt, utan beror på ett stort flyktingmottagande.

Långsiktigt innebär befolkningsavtappningen mycket allvarliga problem. Det är de unga som lämnat länet och i högre grad unga kvinnor än män. I Gävleborgs län saknas i dag 4000 kvinnor i fertil ålder. Detta innebär mindre barnafödande, små ungdomskullar och därmed också oundvikligen en snabbt åldrande befolkning.

För att utvecklingen under 1990-talet inte skall leda till skärpta regionala motsättningar, där skogslänen riskerar stå på den förlorande sidan, fordras aktiva och medvetna satsningar på en fortsatt utveckling av skogslänen. Dessa satsningar måste ske över en rad viktiga sektorer.

Under senare år har en tydlig marknadsanpassning skett inom en rad viktiga områden som kommunikationer, arbetsmarknad och utbildning. Det ligger en del positivt i detta. Att skapa goda kommunikationer där det bor många människor är givetvis bra, liksom att lägga utbildning nära företagen och se till att företagen kan få välutbildad arbetskraft där produktionen finns.

Det föreligger emellertid en risk med en sådan inriktning. Förutsättningarna för de redan svaga regionerna i landet krymper än mer, samtidigt som koncentrationen till de redan nu utvecklingsmässigt gynnade områdena i landet förstärks.

För att motverka en sådan icke önskvärd utveckling måste resurser styras över till skogslänen på en rad nyckelområden.

Det handlar då inte bara om regionalpolitiskt stöd i form av lokaliseringssöd, glesbygdssöd osv., utan också om satsningar på högskoleutbildning, kommunikationer, ett aktivt utlokaliseringsarbete samt styrning av näringslivets investeringar m. m.

För Gävleborgs län är följande åtgärder nödvändiga för att få till stånd en långsiktigt positiv utveckling:

Regionalpolitiskt stöd för rättvisa möjligheter

I årets budgetproposition föreslås ingen utvidgning av det totala stödet för regionala utvecklingsinsatser, utan medelsramen föreslås ligga fast på 690 miljoner kr. Enligt vår mening är detta otillräckligt, med hänsyn till de alltmer markerade regionala obalanserna i landet. Vi räknar med att de ytterligare medel statsrådet i sitt förslag ställer i utsikt, om behov skulle föreligga för att kunna tillgodose angelägna projekt, kommer att behövas.

Vi anser emellertid att det är nödvändigt med en förändring i fördelningen mellan länen, till förmån för skogslänen. Härvid bör ramen för Gävleborgs län vidgas, upp mot de ramar som gäller för Västernorrland och Jämtland.

Utöver detta bör ramen för projektstöd vidgas så att länen själva – inom given totalram – får besluta om hur medlen skall nyttjas. Projektmedlen är ett effektivt sätt att stödja och initiera olika utvecklingsinsatser i länen. Därför är en begränsning av dessa medel olycklig.

Kommunikationer – nyckel till framsteg

Alla medborgare har rätt till en tillfredsställande trafikförsörjning. Goda transporter är grundläggande för en framgångsrik regionalpolitik. En fortsatt välfärds- och välbefindandesutveckling i vårt län förutsätter att transportsystemen förbättras.

Vägtrafiken kommer även i framtiden att spela en framträdande roll i länets transportsystem. Utvecklingen av vägtrafiken måste ske under beaktande av kraven på en hög säkerhet och en god miljö. Under senare tid har omfattande investeringar gjorts i länets vägnät. Insatserna måste nu prioriteras till vägarna 83 och 84 samt till E 4 mellan Söderhamn och Hudiksvall.

Flyget. På grund av en glädjande stark ökning av resandeströmmen vid länets tre flygplatser (Gävle/Sandviken, Söderhamn och Hudiksvall), står samtliga dessa mitt uppe i nödvändiga investeringar i form av om- och tillbyggnader. Redan i fjolårets budget tillgodosågs detta till en del, men ytterligare stöd i form av statliga medel behövs för att denna viktiga länk i länets infrastrukturella kedja på ett rimligt sätt skall kunna svara upp mot de faktiska behoven.

Järnvägen måste ges förutsättningar att spela en viktig roll som ett konkurrenskraftigt, miljövänligt och energisnålt transportmedel i länet. För närvarande pågår en omfattande upprustning av stambanan genom Gävleborgs län. Det är viktigt att satsningarna fortsätter, vilket förbättrar förutsättningarna för en både bättre och snabbare person- och godstrafik. Turtätheten måste förbättras.

Sjöfarten. Gävleborg är av tradition ett sjöfartslän. Inriktningen av länets näringsliv på massa, papper, trävaror och stål är beroende av tillgången på bra hamnar. Därför är det viktigt att också våra hamnar ges förutsättningar att utvecklas ytterligare.

Miljö – en utmaning

Det är nödvändigt att driva en samlad och framsynt miljöpolitik och ansvaret vilar på varje människa. Tjernobyl-katastrofen våren 1986 är ett påtagligt bevis på att miljöfrågorna är internationella. Gävleborgs län bedöms få leva med oron för höga cesiumhalter i bär, svamp, viltkött och fisk under många år.

Gävleborg efter Tjernobyl

Det radioaktiva nedfallet lade ytterligare "sten på bördan". I östra halvan av länet har ca 1000 sjöar fisk med cesiumhalter över 1 500 Bq/kg. Halterna visar inte några tendenser till nedgång. Försäljningen av t. ex. fiskekort har minskat kraftigt och fiskevårdsföreningarna har ekonomiska svårigheter. Kunskapsläget vad gäller cesiumhalter i fisk bör sammanställas till en broschyr för allmän spridning.

Kvicksilver

I Gävleborgs län är 50 sjöar svartlistade p.g.a. att halten kvicksilver i gädda överstiger 1 mg/kg. Enligt ett forskningsprojekt borde antalet ligga mellan 300 och 600 sjöar. Urlakningen av kvicksilver ökar med försurningen. Det krävs en inventering i samtliga sjöar där det bedrivs fiske. Det är angeläget att t. ex. Livsmedelsverket tilldelas särskilda resurser för det ändamålet.

Försurning

Stora delar av länet är starkt utsatta för försurning. Vid s.k. surstötter i snösmältningsperioden riskerar bl. a. fisksamhället att slås ut. En omfattande kalkningsverksamhet pågår. Medlen till kalkning som bara är ett upprätthållande försvar är helt otillräckliga.

Klorutsläppen

Utsläppen av klorerade organiska ämnen från cellulosaindustrierna längs svenska Bottenvikskusten uppgår till ca. 90000 ton per år. En anrikning av

dioxiner och klorfenoler i fisk har påvisats. Även yrkesfiskarna har drabbats ekonomiskt p. g. a. mindre efterfrågan.

Mot. 1988/89
A428

Utbildning – en spjutspets mot framtiden

I Gävleborgs län har i förhållande till riket en mycket liten andel av befolkningen eftergymnasial utbildning. Högskolan Gävle/Sandviken är en av de mindre i landet, men den är en av de viktigaste faktorerna för att långsiktigt utveckla länet i positiv riktning och genom att ge närhet till utbildning förhindra utflyttning från länet, speciellt när det gäller kvinnor. Högskolan är en spjutspets i arbetet för länet och det är viktigt att den har ett brett utbildningsutbud och att den förstärks med resurser och fler utbildningslinjer och att man med hjälp av lokala linjer och distansundervisning i länet når nya studerande grupper och samtidigt ändrar gamla attityder till högre studier. En hög och jämn utbildningsnivå gör det möjligt för fler att bidra till samhällets utveckling och den utjämnar den regionala snedfördelningen av utbildningsnivån i landet.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av åtgärder för att främja utveckling och sysselsättning i Gävleborgs län.

Stockholm den 24 januari 1989

Axel Andersson (s)

Iris Mårtensson (s)

Sigrid Bolkéus (s)

Sinnika Bohlin (s)

Karl Hagström (s)

Olle Östrand (s)